

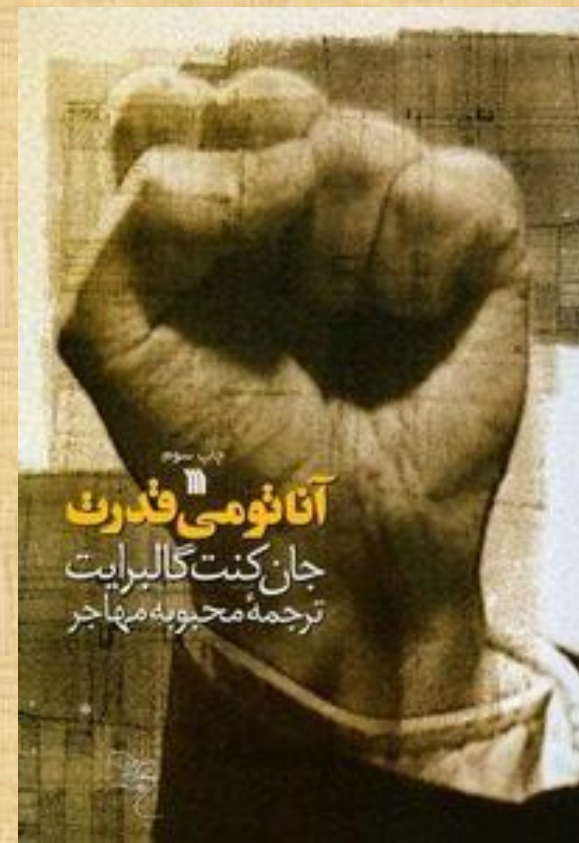
مؤسسه مطالعات پژوهش های بازرگانی
مدیریت اسناد و کتابخانه ملی آرشیو اطلاعاتی

به نام خدا

❖ قدرت چیست و قدرتمند کیست؟

❖ قدرت از کجا می آید و چگونه اعمال می شود؟

❖ تحولات ابزار و نحوه اعمال قدرت طی تاریخ چگونه بوده است؟

فصولی از کتاب «آناتومی قدرت»
نویسنده: جان کنت گالبرایت
مترجم: محبوبه مهاجر
ناشر: سروش (صدا و سیما)

خوانشگر :
مهدي رضائي

تعاریفی از قدرت

- رابطه بین افرادی که قدرت را اعمال می کنند و افرادی که قدرت بر آنها اعمال می شود که این رابطه، پدیده‌ای روانی است؛ ترس، شخصیت کاریزماتیک، مطلوبیت و...؛
- اقدام برای نابودی خواسته‌های دیگران به جهت برآورده کردن خواسته‌های خویش؛
- اندازه ایجاد تأثیرات موردنظر بر دیگران؛
- اقدامی که شخص الف نسبت به شخص ب اعمال می کند تا آن شخص طبق خواسته‌های شخص الف عمل کند؛
- قدرت ایجابی برای وادار کردن، قدرت سلبی برای بازداشتن؛
- کنترل رفتار دیگران از طریق تهدید یا عادت دادن؛
- نفوذ بر دیگران از طریق مجازات و وعده و وعید.
- **ability to control people and events.**

نفوذ و کنترل

جان کنت گالبرایت

✓ زاده ۱۵ اکتبر ۱۹۰۸ - درگذشته ۲۹ آوریل ۲۰۰۶؛

✓ اقتصاددان، دیپلمات، مقام دولتی؛

✓ نیم قرن استاد اقتصاد در دانشگاه هاروارد؛

✓ برخی از کارهای او توسط اقتصاددانان میلتن فریدمن، پل کروگمن، رابرت سولو و توماس سول مورد انتقاد قرار گرفته است؛

✓ فعالیت سیاسی و صراحت لهجه؛

✓ مدال آزادی جنگ جهانی دوم (سرگروه دفتر مدیریت قیمت و تلاش برای کنترل تورم در آمریکا)؛ مدال آزادی ریاست جمهوری آمریکا برای کمک به علم؛ و دریافت مدال لژیون دونور از دولت فرانسه (بالاترین نشان افتخار فرانسه).

✓ کارشناس بررسی بمباران‌های استراتژیک در جنگ جهانی دوم؛

✓ رییس انجمن اقتصاددانان آمریکا؛

✓ مشاور رییس جمهور آمریکا؛

✓ سفیر در هند.

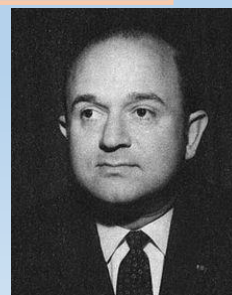
گالبرایت فریدمن استیگلر

روش‌های توسعه
اقتصادی

گالبرایت، جان
کنت،

کتاب

روش‌های توسعه اقتصادی، ترجمه هوشنگ
نهادی، ۱۳۴۴.

وزیر آبادانی و مسکن، وزیر علوم، رئیس دانشگاه شیراز و
رئیس دانشگاه تهران در دوران محمدرضا پهلوی

آناتومی قدرت: مرور کلی

شناخت همگان از قدرت

- فلان سیاستمدار به قدرت رسید و یا فلان سیاستمدار قدرتمند است؛ یا فلان کس به سلطنت رسید؛
- فلانی زورگو و قلدر محله است؛
- آمریکا قدرت نظامی دارد؛ آلمان قدرت اقتصادی دارد؛ انگلستان یک زمانی قدرتمند بود؛
- شرکتهای فراملی قدرت دارند؛
- روزنامه ها قدرت دارند؛
- اتحادیه کارگری قدرت دارد؛
- فلان کشیش، معلم اخلاق، نویسنده، واعظ و... قدرت دارد.

قدرت عبارت است از «امکان تحمیل اراده یک فرد بر رفتار دیگران»؛ ماکس وبر (۱۸۶۴-۱۹۲۰)

آگاهانه

قدرت کیفردهنده: برده مزرعه دوست دارد که کار نکند؛ ولی در نافرمانی منجر به شلاق خوردن می شود.

قدرت پاداش دهنده: اطلاعات کنی، پاداش می گیری؛

قدرت شرطی: آموزش، تبلیغ و تربیت فرد یا اجتماعی برای انجام دادن کاری؛ به صورتی که انجام آن را

صحیح و طبیعی می داند.

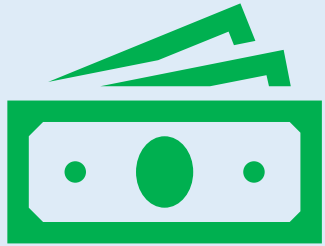
ضمیر ناخود آگاه

حاکمیت قدرت:

آناتومی قدرت: مرور کلی

منابع اعمال قدرت:

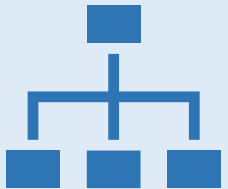
- ۱- شخصیت: خصایل شخصیتی همچون، قاطعیت اخلاقی، شیوایی بیان، روانشناسی خوب افراد؛
- ۲- مالکیت: همان ثروت است.

۲-۱- شرطی: کسی که ثروتمند است قابل احترام است.

۲-۲- پاداش: می تواند برای اطلاعات، پاداش مادی دهد.

- ۳- سازمان: وادار کردن سایرین برای نیل به اهداف.

۳-۱- شرطی: کارکنان شرطی می شوند که باید اطلاعات کنند.

۳-۲- پاداش: سازمان دارای پول هست و لذا می تواند پاداش دهد.

۳-۳- کیفر: سازمان هایی نظیر دولت، دارای قدرت برای اعمال کیفر هستند.

سرمایه انسانی در کجای طبقه بندی فوق قرار می گیرد؟

آناتومی قدرت: قدرت شرطی کننده

✓ ذهنی است: نه عامل قدرت و نه تابع قدرت، از آن آگاه نیستند.

✓ عقیده بر اینکه طبیعی است.

➤ جامعه صنعتی: خریدار (تقاضاکننده) به خواسته فروشنده (عرضه کننده) تن در میدهد.

آموزشهای رسمی و غیررسمی:

- خانواده؛
- اجتماعات غیررسمی؛
- مدرسه؛
- دانشگاه
- مطبوعات؛
- سخنوران

- فلان سیگار، با خود جایگاه اجتماعی می آورد.
- فلان سیاستمدار اخلاقی است و اطاعت از او عین خرد است.
- ما خوبیم، بقیه بدند.

یکه تازی به شکل زورگویی شرطی شده

ترکیبی

تنبیه

آناتومی قدرت: قدرت کیفردهنده و قدرت پاداش دهنده

مشخصات:

- مرئی است.
- عینیت دارد.
- دارای محاسبات آگاهانه است.
- به است.

محافظه کاران هنوز مشتاق وجود مجازات سخت هستند:

- حمل اسلحه؛
- شکنجه؛
- علیه جنبشهای کارگری؛
- علیه نهادهای مردم نهاد؛
- و...

❑ کارگران و برده‌ها: نان شب و تازیانہ

❑ کار سخت: اخلاقی و فضیلت است

عصر روشنگری

توسعه اقتصادی

❑ تن آسایی: روش متمدنانه

آناتومی قدرت: پیچیده تر شدن جامعه

- سیستمهای متمرکز؛
- جامعه کمتر توسعه یافته و کم پول؛

✓ تنبیه
✓ پاداش

✓ ترکیبی

- سیستمهای مردم سالار؛
- جامعه پول دارتر؛

قدرت شرطی پررنگ تر شده؛
وسایل اعمال قدرت پیچیده اتر شده

برخی از دلایل:

- درآمد کم بود؛ لذا ترس در مردم وجود داشت؛
- ابزارهای جدید اعمال قدرت به وجود نیامده بودند؛ به خاطر عدم نیاز به آنها؛ چون تمرکز ثروت بالا بود، تخصص گرایی نبود، رقبای حاکم کم بودند؛
- کم یودن درآمد برای مخارج تحقیق و توسعه راجع به روشهای اعمال قدرت؛
- سیستم اجتماعی هنوز به مرحله ابتکار نرسیده بود؛ مثلاً رقابت برای اعمال قدرت در سطح کل جامعه و حتی بین کشوری وجود نداشت؛

ایجاد سازمان را شاهد هستیم

آناتومی قدرت: منابع قدرت

الف: شخصیت

قدرت بدنی و شجاعت:

- حرف شنوی کودکان
- زورگویی پسر به دختر

شرطی:

- وجود قدرت ماورایی در افراد
- هم نشینی با انسانهای خوشرو
- فصاحت

کاهش قدرت

موارد پیچیده

✓ نتیجه فلان سیاست اقتصادی فلان کس بر فلان شاخص اقتصادی و اجتماعی چیست؟

✓ نتیجه فلان موضع سیاسی و یا اقدام فلان شخص در عرصه روابط بین‌الملل بر شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی کشور و منطقه چیست؟

✓ نتیجه فلان اقدام فلان شخص در فلان حوزه بر شاخص‌های فلان چیست؟

- کسی که مهارت در جلب نظر دیگران دارد موفق است. او دارای **اعتماد به نفس** است. حتی اگر تخصصی نداشته باشد.
- متخصصین در مسائل پیچیده، محتاط‌اند.

چابلوسی هم نشینان شخص
پیشرو، اعتماد او را بالا میبرد:
❖ باور می‌کند؛
❖ پشت گرم میشود.

شخص پیشرو باید

➤ نشان دهد که خواست او همان خواست مردم است؛ حتی اگر نباشد؛

➤ حرفی را بزند که مردم دوست دارند بشنوند؛

همسان سازی افکار

آناتومی قدرت: منابع قدرت

ب: مالکیت

- انتخاب شخص یا اشخاص مطیع از بین مردم با توجه به شخصیت افراد و ثروت در دسترس.
- پرداخت پول برای خرید سرسپردگی
 - ✓ کارفرما - کارگر
 - ✓ گروه ثروتمند - سیاستمداران مزدور
 - ✓ ولخرج - عرضه کننده عاطفه

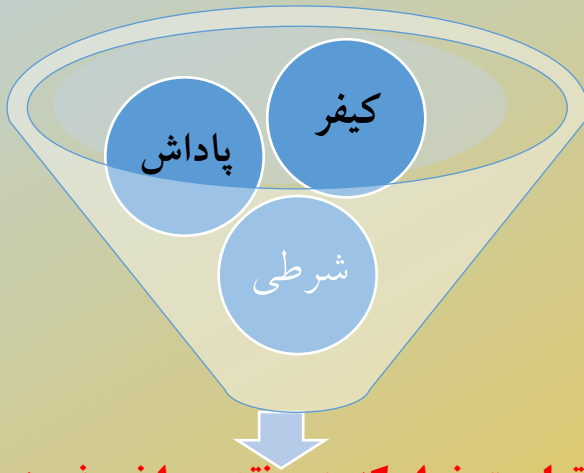
با پیشرفت جامعه، قدرت مالکیت و لذا قدرت پاداش دهنده نیز کم می شود: پیشرفت سیاسی و اقتصادی.

- وجود فرصت های شغلی؛
- بیمه تأمین اجتماعی؛
- شراکت در دارایی ها جامعه؛
- بیمه بیکاری؛
- بهداشت.

آناتومی قدرت: سازمان

سازمان هیچ قسم از گروه، طبقه، حزب و ... نمی تواند تنهایی قدرت را اعمال کند؛ مگر اینکه پای سازمان به میان باشد.

یک سازمان تمامیت خواه که هیچ نقدی را نمیپذیرد

قوام دورنی

قوام بیرونی

تمرکز اهداف:

سقط جنین؛

رفع تبعیض نژادی در اتوبوس مدرسه؛

تکثر اهداف (احزاب سیاسی):

اهداف توانان سیاسی، اقتصادی و ...

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
مدیریت اسناد و کتابخانه‌های آکادمی اطلاعاتی

آناتومی قدرت: سازمان

اطاعت درون سازمانی

اعمال قدرت به بیرون

سازمان نظامی:

- اطاعت درونی بی چون و چرا؛
- اطاعت سلسله مراتبی؛
- آگاهی از برنامه های سازمان به صورت سلسله مراتبی؛
- مرموز بودن سازمان نظامی هم برای اعضای سازمان و هم برای بیرون سازمان؛
- **اعمال قدرت بیرونی شدید؛**
- **شیفته کردن مردم برای کنجکاوی؛**

شرطی کردن افراد درون سازمان:

- ارشاد؛
- توجیه
- معتقد ساختن

واجد شرایط شدن برای اهداف سازمان:

- ✓ اطاعت بی چون و چرا؛
- ✓ مستحق دانستن خود برای تنبیه در صورت سرپیچی؛
- ✓ ابزاری بی چون چرا برای اعمال قدرت در بیرون؛
- ✓ خودداری از کشمکش درونی.

نتیجه

آناتومی قدرت: دیالکتیک قدرت؛ مبارزه با قدرت

قدرت راجه در هند از بت سازی ساخته شده بود:

- شخصیت والای ملکه انگلیس
- قدرت نظامی راجه؛

❖ گاندی خلاف اینها را ثابت کرد.

روش متوازن

✓ شمشیر با شمشیر؛

✓ خون با خون؛

✓ پول با پول؛

✓ زور با زور

✓ تکیه بر قدرت خارجی، تکیه

متقابل بر قدرت خارجی

دیگر؛

مخالفین قدرت:

ضد تراست؛

تمرکززدایی؛

سلب مشروعیت؛

موافقین قدرت:

مالکیت؛

شرطی سازی؛

تنبیه و تشویق؛

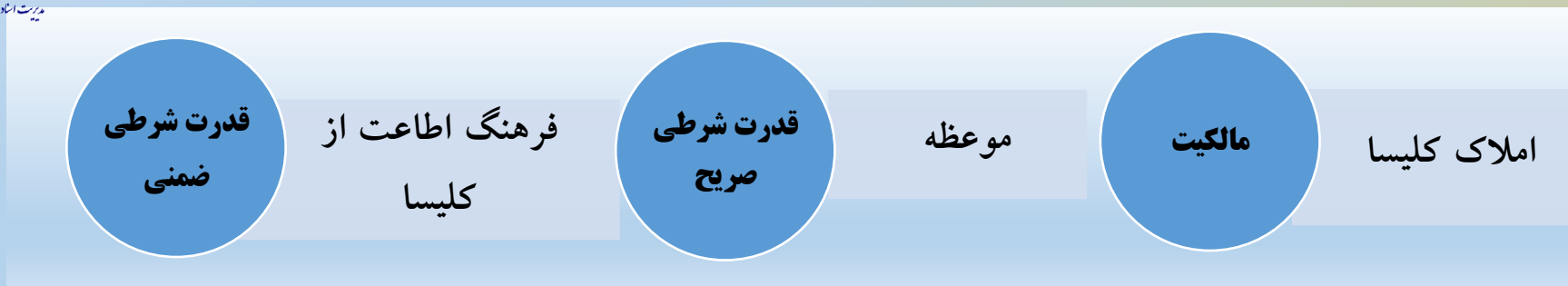
اگر اعمال قدرت شرطی کردن ضمنی و یا صریح جامعه است، مبارزه با قدرت نیز، شرطی کردن جامعه می باشد.

درگیریهای عظیم کارگری در امریکا در دهه ۱۹۳۰ نیز عیناً حول محور شخصیت قرار داشت. اربابان خودمختار صنعت فولاد، ارنست ویر^۸ و تام گیردلر^۹ که شخصیتهایی مقتدر بودند، رودرروی رهبران اتحادیه، جان لوئیز و فیلیپ موری قرار گرفتند که شخصیتهایی همانقدر قوی داشتند. در دیترویت، هنری فورد اول به حمایت از طرف هنری بنت^{۱۰} مدیر شرکت فورد که با استخدام معروفترین قلدرها، گانگسترها و جانیان غیروابسته محل و نیز مستی اوباش، چماق قدرت شده بود، با برادران رویترو و سایر پیشتازان قسم خورده کارگران متحد صنعت اتوموبیل مقابله شد.

آناتومی قدرت: نیروهای بزرگ محرک قدرت

جهان پیش از سرمایه داری

کلیسا:

- شوکت و زرق و برق کلیسا
- املاک کلیسا
- لباس فاخر کشیشان
- مخارج مبلغان

قدرت شرطی با منشاء کلیسا: حق الهی پادشاه

تشویق:

✓ طلب آمرزش توسط کلیسا؛

تنبيه:

✓ عدم آمرزش؛

✓ انواع مجازات سرپیچی از کلیسا؛ نظیر تنبيه بدنی، زندان کلیسا، سپردن خاکی به حکومت.

فتودال:

✓ قدرت بیشتر از مالکیت سرچشمه میگرفت:

الف- تنبيه درون قلمرو؛

ب- تنبيه بیرون از قلمرو از طریق قدرت نظامی

ج- پاداش رعیت

اندازه زمین تحت قلمرو را تعیین میکرد

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
دیریت اسناد و کتابخانه‌ای آردی اطلاعاتی

آنا تومی قدرت: نیروهای بزرگ محرک قدرت

ظهور سرمایه داری

۱- تولیدکننده: شامل کارگر و صنعتگر، برای تولید کالای بهتر؛

۲- مصرف کننده: ترغیب برای خرید کالا؛

□ به پشتوانه دولت، ایجاد امپراطوری تجاری

نظیر کمپانی هند شرقی:

➤ اجیر کردن نیروی نظامی؛

➤ مجهز به ادوات جنگی؛

➤ تنبیه؛

➤ برده داری؛

□ قوانین ضد رقابت

منبع قدرت:

■ مالکیت سرمایه: کالا؛ و طلا و نقره برای تهیه کالا؛

اعمال قدرت:

■ سهم پاداش دهنده افزایش و سهم تنبیه کاهش یافت؛
■ نقش سازمان پررنگ شد.

الف- ظاهراً اعمال قدرت نرم شد:

• اگر دوست داری بخر یا اگر دوست داری کار کن!

ب- احتیاج به سازمان:

• سازمان برای تحلیل بازار؛
• ایجاد اصناف؛

• جلب نظر دولت برای حمایت از رقابت خارج؛

❖ دولت منبع مهم قدرت سوداگری شد.

❖ مردم شرطی شدن که خدمات دولت عام المنفعه است.

□ فلاسفه مرکانتیلیسم

شرطی شدن اجتماع = مکتب سوداگری (مرکانتیلیسم)

آناتومی قدرت: نیروهای بزرگ محرک قدرت

سرمایه داری پیشرفته

- ۱- نفع شخص، نفع جامعه را در پی دارد = مکتب اصالت نفع؛
- ۲- دست نامرئی هدایت کننده است = اگر فلان محصول تولید و مصرف شد، اگر پاداش عوامل متفاوت است، صنعتگر کارهای نیست، تقصیر کار، سازوکار قیمت ها است؛ پس سرمایه دار مبرا است؛ سازوکار قیمت هم که طبیعی است.
- ۳- قدرت گرفتن هیئت مدیره؛
- ۴- افزایش نابرابری:
 - طبیعی است؛
 - به حق است؛
 - مقصر نیروی کار است؛ = زاد و ولد بالا و تفاوت در نرخ بهره وری؛
- ۵- صنعتی شدن، همان اصل تکامل داروین است؛ بقای اصلح است و...
- ۶- اقدام صنعتگر عرضه لذت است = لذت گرایی؛ و صاحب صنعت لطف میکند.
- ۷- ❖ کار به تفاوت کشوری رسید. نابرابری بین کشوری طبیعی و وضع موجود بهینه است.

توجیه گری فلاسفه

آناتومی قدرت: حرکت متقابل

الف - انقلاب مارکسیستی

پاداش فقط پس از انقلاب حاصل میشود؛

۱- خبری از پاداش مادی پرداختی در حال حاضر وجود نداشت؛ پاداش به بعد از انقلاب موکول شد.

۲- کیفر مدتها بود که دیگر منسوخ شده بود.

۳- قدرت شرطی مهمترین وسیله اعمال قدرت بود

- بیشتر منافع (ارزش اضافی) به صاحب سرمایه می‌رسد.
- سرمایه‌داران بزرگ سرمایه‌داران کوچک را می‌بلعند.

انقلاب

ب - شکست بازار: قدرتی باید باشد تا از شکست بازار جلوگیری کند

عقلانیت برتر، جای ضعف در عقلانیت را میگیرد.

نیروی برتر، مساله تقابل انتخاب فرد با خیر جمع را حل میکند.

آناتومی قدرت: عصر سازمان

**به منظور سود بیشتر: تصمیمات در تشکیلات اقتصادی (شرکت‌های صنعتی، اتحادیه‌های کاری، اتحادیه‌های کشاورزی و ...)
حاصل کار تیمی از متخصصان شد و نه تراوشات ذهنی یک فرد.**

- لابی قدرتمند صاحبان سازمان با سایر افراد قدرتمند؛ یعنی ایجاد باور در مردم ☐ پول:
- برای خریدن قانونگذار و یا سرکوب قانونگذار مخالف؛
- دستگاه تبلیغاتی برای به انحراف کشیدن افراد باهوش؛
- تغییر در محتوای کتب درسی (مثلا معمولی جلوه دادن وجود فلان موضوع)؛

آناتومی قدرت: سازمان و دولت

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
مدیریت اسناد و کتابخانه‌های آکادمی اطلاعاتی

جهت‌گیری حکومت

۱- بیرونی (دولت به آن‌ها متکی است): قوه مقننه، رأی‌دهندگان، انواع سازمان‌های غیردولتی، قوه قضاییه در صورت عدم استقلال؛

۲- درونی: مجموعه عظیمی از نهادهای دولتی.

• خودمختاری حکومت
• دستگاه دیوانسالاری

○ شرطی کردن نیازمند عدم درز اخبار و اطلاعات از دولت است.

○ هر وزارت خانه ای که درز اخبار بیشتری داشته باشد، در شرطی کردن ضعیف تر است.

✓ صیانت از عالی‌ترین اهداف تمدن امروزی

✓ آیین عبادی انتخابات: شرکت در انتخابات عین عبادت و وظیفه اخلاقی و ملی شده است.

**در دنیای امروز، محدود کردن قدرت یعنی صرفاً محدود کردن قدرت کیفر دهنده و نه پاداش و شرطی کردن؛
اما سازمان نظامی:**

- حد اعلای اعمال قدرت را دارد؛ مخصوصاً قدرت شرطی کردن: شعارهای میهن پرستانه
- در زمان جنگ، شخصیت فرمانده هان نیز مهم است.
- کیفر خاطی، شدید است؛

غیر نظامی‌ها حسرتش را دارند که افرادی
رك و قاطع و جسور یا معتقد به تربیت نظامی شناخته بشوند. باید نشان بدهند که چم و
خم امور نظامی و تسلیحاتی را می‌دانند و از ضرورت دفاع نظامی مثل يك سرباز باخبرند.
نتیجه آنکه بسیاری از غیر نظامیان – در شورای امنیت ملی، غالباً در وزارت امور خارجه،
در سازمانهای اطلاعاتی، و مشخصاً در وزارت دفاع – بیشتر از خود افراد نیروهای مسلح
سنگ جنگ و سیستمهای تسلیحاتی و بودجه‌های عظیم را به سینه می‌زنند.

«حداکثر درگیری مسلحانه يك سرباز یا

دربدار امروزی موقع شکار مرغابی در جمع مدیران شرکت کانتینتال موتورز در تفریحگاه این شرکت
است.»

آناتومی قدرت: دین و مطبوعات

- کاربرد ترس از آخرت برای جلوگیری از تعدی از پذیرش قدرت، در حال کم‌رنگ شدن است.
- نقش وعده بهشت برای تمکین قدرت در حال کم‌رنگ شدن است.

اجرت در آخرت

- ✓ غیردینی کردن مدارس.
- ✓ تنوع مراجع دینی؛
- ✓ انواع محلهای عبادت؛
- ✓ رواج مطبوعات و رسانه های غیر دینی به مثابه رقیب کلیسیا.

مطبوعات جای کلیسیا و مرجع دینی را گرفته است:

- دستگاه عریض و طویل هر شرکت رسانه‌ای، بسیار شبیه به یک سازمان بزرگ است
- داری سلسله‌مراتب است
- اشخاص پرقدرت پشت آن قرار دارند.
- عوامل سازمان، همدیگر را کم شناخته، همچنین به راستی و دروغ اخباری را که می‌گویند نه اشراف کامل دارد و نه ایمان کامل؛ گوینده خبر ممکن است فقط خبر را برای تمرین رویت کند.
- هر کس نقش خود را ایفا می‌کند.
- در روزگاری، شخصیت صاحب مطبوعات مهم بود؛ مثلاً روزنامه فلان کس؛ این موجب ضربه پذیری مطبوعات شد و لذا رفته رفته، صاحبان مطبوعات، بسان مردم عادی، گمنام شده‌اند.
- چهره‌های معروف رسانه مجزا از صاحبان رسانه هستند.

آنا تومی قدرت: دین و مطبوعات

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
دیریت اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

■ بسان یک رهبر، حرفهایی میزنند که مردم تصدیق کنند و هورا بکشند (اثر تسکین)

اما:

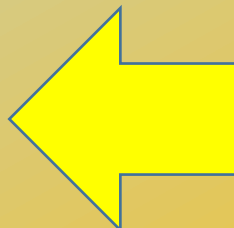
■ برای شرطی کرن، در امروزه، از درج نظرات مخالف در مطبوعات خود نیز استفاده میکنند (نظر سنجی مطبوعات و رادیو تلویزیون)

■ اما مردم را برای شرطی کردن گیج میکنند.

- خودشون میگند؛ ما نمیگیم که!
- فلان روزنامه، فلان چیز رو گفت.
- دیدی اخبار چی گفت؟!
- خودشون هم خودشون رو قبول ندارند.

کلیسا نیز تا وقتی قدرت داشت که ساده بود (بری و پاک از شکاکیت).

گیج کردن مردم، پاشنه آشیل رسانه هاست:
هجوم اخبار، یا تسخیر می کند یا رم می دهد.

چه کنیم؟

- درک ساختار قدرت و نحوه اعمال قدرت؛
- پرهیز از وابستگی ذهنی به قدرت و درک اهمیت قدرت شرطی؛
- افزایش جریانهای مخالف و نه تنوع رقابت.

موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
مدیریت اسناد و پایگاه های آماری اطلاعاتی

با سپاس فراوان